

Як побороти корупцію в Україні?

Юлія Гудима

Кафедра політології та міжнародних відносин, факультет історії, політології та міжнародних відносин, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна, м.Чернівці, вул.Кафедральна, 2, E-mail: uligu@rambler.ru

Abstract - In the article the author retrace the problems of corruption in Ukraine. The effective struggle against the corruption is possible only under the condition of creating and realization the independent system of this activity. Democratization of all spheres of the society's life, the development of civil consciousness and transparency of the authorities are the most important factors in the opposition the corruption.

Ключові слова – corruption, features of corruption, corrupt conduct, combating corruption.

За останні роки рівень корупції в Україні виріс і став однією з гострих проблем сучасності. Це негативне явище створює реальну загрозу безпеці, демократичному розвитку держави та суспільству, конституційному ладу, а саме: підриває авторитет країни, завдає шкоди демократичним засадам управління суспільством, функціонуванню державного апарату, обмежує конституційні права і свободи людини та громадянина, особливо пересічних осіб, порушує принципи верховенства права, порушує встановлений порядок здійснення повноважень посадовими і службовими особами органів державної влади, управлінських структур приватного сектора, руйнує моральні та суспільні цінності; дискредитує державу на міжнародному рівні.

Така ситуація вимагає максимальної концентрації зусиль усіх гілок влади та органів місцевого самоврядування, здійснення необхідних загальнодержавних заходів, спрямованих на вдосконалення різних галузей права, зокрема, кримінального і кримінально-процесуального законодавства, правового забезпечення правоохоронних органів і, насамперед, органів досудового слідства і дізнання.

Визначення терміну «корупція»

Слово «корупція» походить від латинського «corruptio», що означає «псування», «розбещення», тобто може розумітися як розбещення окремих посадових осіб державного апарату, як соціальна корозія, що роз'їдає державну владу і суспільство в цілому [4].

У Законі України «Про боротьбу з корупцією» наводиться таке формулювання корупції: «під корупцією в цьому Законі розуміється діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, направлена на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг» [5].

Корупцію можна визначити як складне соціальне (а за своєю суттю асоціальне, аморальне і протиправне) явище, що виникає в процесі реалізації владних відносин уповноваженими на це особами, що використовують надану їм владу для задоволення особистих інтересів (інтересів третіх осіб), а також для створення умов здійснення корупційних дій, приховування цих дій та сприяння їм.

Корупція загрожує національній безпеці та суспільному ладу України, системно і комплексно впливає на формування і діяльність владних і політичних інститутів, підриває довіру громадян до влади, ускладнює відносини України з іноземними партнерами.

Ключовим соціально-економічним й соціально-психологічним підґрунтям збереження і розширення корупції є низький рівень самоорганізації громадян, відсутність скоординованих і організованих на правових засадах процедур лобіювання громадських інтересів в органах влади [2].

I. Риси корупції в Україні

Характерними рисами корупції в Україні є [3]:

1) залежність рівня та форм корупції від загального стану формування демократичних інститутів;

2) несистемне, часто науково необґрунтоване реформування основних інститутів (адміністративні процедури, податкова система, регуляторна діяльність держави, розв'язання соціальних проблем тощо);

3) набуття корупцією ознак системного явища через ураження життєво важливих інститутів суспільства та перетворення її на функціонально важливий спосіб їх існування;

4) неефективність політичних ініціатив у сфері боротьби з корупцією;

5) зміцнення в суспільстві стереотипів терпимого ставлення до корупції, поєднання в масовій свідомості визнання суспільної шкоди корупції і готовності обирати корупційні шляхи розв'язання проблем, що призвело до нездатності громадян брати активну участь в антикорупційних діях;

6) ураження корупцією органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

7) слабкість інститутів громадянського суспільства. Засоби масової інформації, залежні часто від власників та органів державної влади, здебільшого уникають об'єктивного висвітлення цих проблем. Громадянські ініціативи не підтримуються через зневіру та суспільну апатію більшості населення. Неурядові організації переважно ослаблені, залежні від осіб, які надають їм фінансову підтримку.

Отже, корупційними діями є:

а) незаконне одержання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, у зв'язку з виконанням таких функцій матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг, зокрема, прийняття чи одержання предметів (послуг) шляхом їх придбання за ціною (тарифом), яка є істотно нижчою від їх вартості;

б) одержання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, кредитів або позичок, придбання

цінних паперів, нерухомості або іншого майна з використанням при цьому пілг чи переваг, не передбачених чинним законодавством.

II. Заходи щодо нейтралізації корупції

З метою подальшого ефективного запобіжного впливу на соціальні передумови корупції та її форм, нейтралізації цього явища, слід вживати політичні, економічні, правові, організаційно-управлінські, соціально-психологічні заходи, які потрібно здійснювати комплексно та узгоджено, за встановленими формами та методами, а також проводити взаємодію у межах компетенції кожного органу.

До політичних заходів належить комплекс ідеологічних і масово-політичних заходів, що сприяють визначенню у державі провідних політичних партій та об'єднань, які ініціюють та активізують діяльність, пов'язану з боротьбою з корупцією. Забезпечувати рівність всіх верств населення перед законом у разі викриття корупційних діянь та притягнення до відповідальності винних у їх вчиненні, незалежно від займаних посад. Необхідно активізувати роботу серед населення у боротьбі з корупцією, ініціювати взаємодію фондів, асоціацій, інститутів та інших недержавних організацій України з аналогічними іноземними установами, що підтримують зміни в Україні.

Економічними заходами є: повне та своєчасне виконання державою перед людиною та громадянином зобов'язань; забезпечення випереджаючих темпів зростання реальних доходів населення порівняно з темпами зростання валового внутрішнього продукту (оскільки бідність це одна з причин корупції та злочинності); посилення соціальної спрямованості бюджету; вдосконалення системи оподаткування; зменшення податкового тиску на підприємців (насамперед, на малий та середній бізнес), а також на фізичних осіб, які повинні поєднати фіскальну та стимулюючу функції податків; спрощення порядку стягнення податків.

У засобах масової інформації слід висвітлювати різні аспекти добросовісності, питання боротьби з корупцією, зміцнення інститутів державної влади, додержання антикорупційного законодавства, інформування про викриття та покарання корупціонерів, формування громадської думки щодо неприйнятності, шкідливості корупційних діянь.

Важливим напрямом боротьби з цим явищем є вдосконалення законодавства про корупційні діяння

та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, відповідальність за корупційні діяння.

При цьому важливо забезпечувати стабільність законодавства, якнайшвидше усунути наявні в ньому суперечності та невизначеності, здійснювати правовий аналіз законопроектів та інших нормативно-правових актів, а в необхідних випадках кримінологічні експертизи.

Для цього у Законі України "Про корупцію" слід внести доповнення щодо точного поняття (дефініції) термінів "корупція", "корупційне діяння", "корупційне правопорушення"[1].

Висновок

Отже, боротьба з корупцією і хабарництвом пов'язана з вирішенням наступних основних завдань: 1) зменшення числа так званих «хабаромістких» функцій державного управління (видача дозволів, ліцензій, довідок тощо); 2) чітке законодавче визначення процедур прийняття управлінських рішень; 3) забезпечення прозорості прийняття рішень за допомогою конкурсів, тендерів тощо; 4) підвищення кримінальної відповідальності за корупційну діяльність та ін. Так, корупцію, як системне явище, можливо подолати лише шляхом впровадження цілої програми системних, різнобічних і взаємопов'язаних заходів.

References

- [1] Корупція: причини зростання та шляхи подолання. // <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1624/> - дата перегляду: 3.12.2008.
- [2] Рекомендована альтернативна модель подолання корупції в Україні управлінськими методами. // <http://www.academia.org.ua/?p=893> - дата перегляду: 15.12.2008.
- [3] Указ Президента України Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до добросовісності». // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=742%2F2006> - дата перегляду: 15.12.2008.
- [4] Словник термінів. // <http://www.sledovatel.com.ua> - дата перегляду: 3.12.2008.
- [5] Закон України Про боротьбу з корупцією. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=356%2F95-%E2%F0> - дата перегляду: 3.12.2008.